

TELEVİZYONUN KÜÇÜK ÇOCUKLAR ÜZERİNE ETKİLERİ

Gençlerin inançları, değer ölçüleri ve hareketleri üzerinde televizyonun tehlikeli etkisi olduğu yolunda deliller gittikçe artmaktadır.

Çok heceli ilk cümlesi "Doludizgin" idi. "Çokomilki" hecelemeyi kendi ismini hecelemeden önce öğrenmişti. "Altı Milyon Dolarlık Biyonik Adam Taşıt İstasyonunu" kırdığı için küçük kızkardeşini Kung-Fu usulü yere sermişti. Yuvadaki öğretmeni onun için pasif, yaratıcı olmayan, dağınık dikkatli kısacası diğer sınıf arkadaşları gibi bir çocuk olduğunu söylüyordu. Gelecek sonbahar ilkokula başlayacağı için ailesi durumunu, tabii televizyon seyretmekten vakit ayırabilirlerse, tartışıyorlardı.

İlk TV Kuşağı halen 20'lerini aştıktan sonradır ki, sosyal bilimciler, çocuk psikologları, çocuk doktorları ve eğitimciler, televizyonun gençler üzerindeki etkisini ciddi olarak incelemeğe başladı. TV araştırmacısı A. C. Nielsen'e göre ABD'de beş yaşın altındaki çocuklar haftada ortalama 23,5 saat televizyon seyretmektedir. Bugünün tipik bir lise mezunu en az 15.000 saatini ekran karşısında harcamış olmaktadır ki, bu zaman, uyku hariç, diğer herhangi bir faaliyet için harcanan zamandan daha fazla tutmaktadır. Bu süre zarfında televizyonun bugünkü reklâmcılık tutumu karşısında en az 350.000 ticari reklâm ve 18.000 cinayet görmüş olsa gerektir. Sonuç kaçınılmaz şekilde şudur: Ailesinden sonra televizyon bir gencin inançları, hal ve hareketleri, değer ölçüleri, tutacağı yol üzerinde en güçlü etkiyi yapmaktadır.

Ekran kuşkusuz bazı yararlar da sağlıyor. Genellikle, TV çocuklarının dünya görüşleri çok daha kapsamlı ve bilgiçe, kelime depoları ise oldukça zengin (kelimelerin anlamları yüzeysel bile olsa)... Yine de, 2300 kişi üzerinde yapılan inceleme ve alınan sonuca göre durum olumsuz. Washington Üniversitesi'nde çocuk psikoloğu Michael Rothenberg, çeşitli ailelerden gelen 10.000 çocuğu kapsayan 50 çalışmayı inceledikten sonra, saldırgan olayları yansıtan filmleri

seyreden gençler arasında, saldırgan hareketlere eğilim olduğu sonucuna vardı. Buna dayanarak da Rothenberg şöyle diyor: "politik terimle skandal diyebileceğimiz TV şirketlerinin tutumlarına karşı güçlü ve organize bir tıbbî protesto için vakit gelip geçmiştir bile".

Nitekim böyle bir kurtuluş ümidi geçen yıl Amerikan Tıp Birliği'nden geldi. Birlik, başlıca 10 TV şirketinin, en çok kanlı filmleri ile ilgili sansür politikalarını yeniden gözden geçirmelerini istiyordu. Çünkü TV'nin aksettirdiği saldırganlık, hem zihin-sağlığı, hem de çevre sağlığı problemleri doğurmaktadır. Bu iddiaya karşı televizyon yetkililerinin savunması, görsel şiddetin saldırgan hareketlere neden olup olmadığını jürinin incelediği yolundaydı ve televizyon şebekesi programcıları, şiddet dozunu azalttıklarını söylemektedirler.

Diğer yandan, televizyonun, çocukları harksizliğe sürüklemesi olumsuz etkisinin sadece bir kısmıdır. Televizyon en azından çocukluğun o geleneksel gelişmesini tüketmektedir. Ekran önünde mihlanan çocuğun harcadığı zaman onun okumak, sokakta oynamak, hatta basit, düşündürücü yalnızlığından çalınmaktadır. Pek az anne-baba televizyonun zorba çekiciliği ile başedebilmektedir. Dünyaca ünlü çocuk doktoru Benjamin Spock kızı ile torununu New York'a konser ve tiyatroya götürür. Bezlerin çocuk cildinde yaptığı tahrişten tutun da, yatağını ıslatan çocuklara değin her probleme bir çözüm yolu bulan doktorun da başı televizyon ile derttedir anlaşılan. Çünkü, "New York'un bütün çekiciliğine rağmen çocuklar TV'nin daha da ilginç olduğunu söylediler" diyor.

Televizyon için anne ile babanın yerini alan "bilgi titreşim ışık" denilmesine şaşmamak gerek. Evlerde okul dönüşü ikinci saatleri çocuk ile ana-babası arasında "bugün okulda neler yaptın"

ile başlayan konuşma, karşılıklı ilişki kurma saatleri idi, şimdi, konuşmanın çoğunu bu ışıklı kutu yapıyor. Washington'un banliyösündeki kıdemli ilkokul öğretmenlerinden biri öğrencilerinin sırfta çok konuşuklarına dikkat etti. "Evde televizyon açıkken konuşamadıkları için çocuklar sınıfta geveze kesiliyorlar" diyor. Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü'nden Dr. David Pearl: "Anne-baba ile çocuklar arasında, maksimum gelişme için gerekli olan normal karşılıklı fikir alışverişine televizyonun engel olduğu kanısında.

Yapılan bir seri inceleme ortaya koymuştur ki, televizyon tutkunluğu yaratıcı hayal gücünü bastırmaktadır. Örneğin, Güney Kaliforniya Üniversitesi araştırma ekibinin, üstün zekâlı 250 ilkokul öğrencisi üzerinde yaptığı üç haftalık test. Konuşma yetenekleri dışında bütün yaratıcı kabiliyetlerde azalma olduğu bu deneylerde ortaya çıktı. TV öncesi kuşağı da görmüş olan ana okulu öğretmenleri şimdiki çocuk oyunlarının geçmişe nazaran çok daha az hayalci ve kendinden doğma olduğu kanısındalar. Virginia Üniversitesi Psikoloji Profesörü Stephen Worchel: "Bizim yapmış olduğumuz gibi, küçükler artık kendi oyuncaklarını derme çatma şeylerden yapmıyorlar. Herşey onlara televizyon tarafından empoze ediliyor. Bazı öğretmenler, bazı çocukların göze hitap etmeksizin anlatılan bir hikâyeyi kavrayamamalarından şikâyetçiler. Televizyon çocuğun, zihninde bazı sahneleri canlandırma kabiliyetlerini sildi" diyor.

Pasif bir kuşak! Stanford Üniversitesi araştırmacılarından Paul Kaufman şöyle demektedir: "Televizyona çok erken yaşta başlamak çocukta seyircilik, gerçek olaylara doğrudan doğruya karışmaktan kaçınmak gibi davranışlar doğuruyor. Televizyonun çocuklara öğrettiği asıl şey hareketsizlik. Harekete lüzum görmüyorlar, çünkü gerçekte kendi yuvalarında otururken nasıl olsa bir başka yerde bir başka şey yapıyor, bir başka şey görüyor düşünüyor".

Bütün problemlerin 30 veya 60 dakikada çözümlendiğini görmeğe şartlandırılan televizyon kuşağı, eğitim çabalarına tolerans gösteremiyor. Maryland ilkokul öğretmeni Eleanor Berman: "Beceri isteyen yeni bir şey ortaya attığınız zaman, eğer bu zor gelirse hemen ağlamağa başlıyorlar. Herşeyin, televizyon seyretmek gibi kolay olmasını istiyorlar" diyor.

Televizyonun nelere malolduğunu bir de çocukların kendilerinden soralım. Alınan yanıtlar açık ve çoğu kez dokunaklı:

• **14 yaşında bir Los Angeles'li:** Televizyon, bütün dünya ile uyum sağlamak bakımından kusursuz. Ama diğer yandan ailem ile fazla bir ilişki

kuramıyorum, çünkü hepimiz televizyon seyretmekle fazla meşgulüz.

• **11 yaşında bir Denver'li:** Öyle fazla vahşet görüyoruz ki, artık anlamını yitiriyor. Eğer gerçekten birinin öldürüldüğünü göreceğim olmasa benim için büyük bir olay olmayacak. Korkarım katı kalpli oluyorum.

• **9 yaşında bir San Fransisko'lu:** Sokakta oynamaktansa televizyon seyretmeyi yeğlerim, çünkü dışarı can sıkıcı. Çocuklar hep de aynı şeyleri oynuyorlar, salıncak sallanmak, ip atlamak gibi.

• **13 yaşında Bir Connecticut'lu:** Televizyonda şampuan veya bir makyaj malzemesi kullanan güzel bir kız görünce, hemen aynı şeyleri ben de satın alıyorum. Böylece onun gibi gözükeceğim sanıyorum.

• **10 yaşında bir New York'lu:** Bir başkası ile televizyon seyrettiğim zaman huzursuz oluyorum. Eğer arkadaşınız sıkılıyorsa, onunla konuşmak veya dışarı çıkmak zorundasınız. Bu da hiç hoşuma gitmiyor.

Toplumdaki saldırgan hareketlerle televizyondaki şiddet hareketleri arasındaki bağlantı üzerinde tartışma oldukça eskidir. Bugün, mafya televizyona toz kondurmayan savunucular bile, belli bazı şartlar altında bazı çocukların ekranda tanık oldukları hareketleri, topluma karşı taklit edeceklerini kabul ediyorlar. Gerçekten, 100 suçlu çocuktan 22'den fazlası cinayet tekniklerini televizyondan kopya ettiklerini itiraf etmiştir. Televizyonda seyredilen Kırım (katliam) olayları çocukların arkadaşlarına gösterdikleri saldırgan hareketleri arttırmaktadır, çünkü şiddet kullanmayı günlük olaylardan saymaktadırlar.

Ya, bu tür kötülükten uzak ticari, reklâmlara ne demeli? Çocuklara yönelik yiyecek reklâmları seyircilerin yeme alışkanlıklarını etkilemektedir. Cumartesi ve Pazar sabah programlarını kaçırma-yan televizyon hastası çocukların hemen yarısı, şekerli yiyecekler, çukolata ve ciklete karşı, henüz istençleri (iradeleri) ile karşı koyma eğilimi kazanmadan, kötü alışkanlıklar edinmektedir. Columbia Üniversitesi Psikoloji Profesörlerinden Thomas Bever'in bir incelemesine göre televizyon devamlı olarak çocukların ahlâk, toplum ve ticaret hayatı hakkındaki görüşlerinin yönünü değiştirmektedir. 5 ile 12 yaşları arasındaki 48 çocuk ile yapılan konuşmalardan Bever o sonuca varmıştır ki, bu çocuklar 12 yaşına erdikleri zaman, bütün ticari reklâmların yalan söyledikleri; ilâncılık, ticaret gibi yetişkinlerin uğraşlarının ve diğer müesseselerin hep ikiyezülük ile örülü olduğu kanısındalar.

Televizyonsuz Bir Yaşam: Bazı cesur aileler, prizden fişi çekmekle bütün bu problemlerin üstesinden gelmektedir. San Francisco’lu, beş çocuk babası bir anaokulu öğretmeni Charles Frye, 1972 yılında televizyonu bozulunca onu yenilememeğe karar verdi. Çocukları önce isyan ettir, fakat bugün 14 yaşındaki Mark, öğleden sonraki saatlerini dans dersleri, izci toplantıları ile doldurmakta, ayrıca bir benzin istasyonunda çalışmaktadır. 13 yaşındaki erkek kardeşi Kirk, basketbol ve futbol oynamakta, amatör denizcilik konusunda yazılmış bütün kitapları yutmaktadır. Babaları: “Aynı yaşta diğer bir çocuk daha tanımıyorum ki, bu derece geniş ilgi alanları olsun” demektedir.

Bu kadar sert önlem alamayan bazı aileler de kendi evlerinde birtakım kaidelere başvuruyorlar. İki yıl önce, New York Horace Mann anaokulu yöneticileri öğrencilerinin oyunlarındaki saldırganlık unsurunun dalgalar halinde kabardığını görmekle şaşkına döndüler. Suçlanacak olanın televizyon olduğu kanısına varan yöneticiler ailelere birer mektup gönderip, çocuklarının televizyon seyretme sürelerini kısıtlamalarını istedikler. Müdür Eleanor Brussel: “Mektupları gönderdikten kısa bir süre sonra, hemen değişikliği farkettiler. Çocuklar bir konu üzerinde daha iyi

konsantre olabiliyor, daha iyi kavıyor, bir şey üzerinde durup düşünme kabiliyeti gösteriyorlardı” diyor.

Şurası açık ki, “Televizyon” denilen virüs için henüz tek bir panzehir yok. Evrendeki tüm çocuklar ve onlardan gelecek kuşaklar için televizyon seyretmek tek ortak ve şekillendirici şey olmaya devam edecek. Bütün uzmanlar aslında tek bir hafifletici önlem üzerinde birleşiyorlar: Televizyonu bir elektronik çocuk bakıcı olarak kullanmak yerine ailelerin, araya da olsa, çocukları ile birlikte televizyonu seyretmeleri ve kendilerini işin içine sokmaları. Onlara böylece gördüklerini değerlendirmede yardımcı olabilirler, örneğin bir ticari reklâmın abartıcılığına işaret edebilirler. Psikolog Charles Corder-Bolz: “Aileler televizyonu, sözü kesilmemesi gereken bir şahıs saymamalıdır. Eğer bir gece bir gösteriyi çocukları ile birlikte seyredip, onun hakkında yerinde bir iki görüş ileri sürerlerse çocuklarının üzerinde bütün programdan daha etkili olabilirler” diyor.

Özetle, tek bir soru, çocukların nerede olduğu sorunu galiba bu yoldan çözümleniyor ve aileler için “Bu gece çocuklar nerede?” sorusu “Ne seyrediyorlar, kiminle seyrediyorlar”a dönüşüyor.

READER'S DIGEST'ten
Çeviren: Ruhsar KANSU

- **Politikacıların hazır cevaplılıklarından: Beklenmeyen olaylara onlar çoğun “yeni perspektifler” adını verirler.**
- **Hastalıkla ilgili çok fazla yazı okuyan insan günün birinde bir mürettip hatasından ölebilir.**
- **Başka birinin mantıkî kanısı beni tamamıyla ikna ettiği zaman, artık o benim kendimin malı olur.**
- **Gerçeğin meydana çıkması için gösterilen zorlu bir çaba, bire karşı yüze iddia edebilirim ki, insanın ya kendisine hakim olmamasından, hırstan, ya da çalım satmaktan ileri gelir.**
- **İnsan sevmediği zaman memnun olamaz.**
- **Başkalarından en özenli şekilde saklayacağımız bir duygu varsa, o da nefrettir.**

Jonathan SWIFT

CONTWELL

RIAVOL